

Nr 275.

Av herr **Bergman m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker m. m.

När riksdagen år 1928 begärde en revision av gällande rusdryckslagstiftning, uttalades i det i riksdagsskrivelsen åberopade betänkandet av bevillningsutskottet, att en sådan revisions syfte skulle vara att i möjligaste mån gagna nykterhetstillståndet i landet, varjämte framhölls angelägenheten av ett bekämpande även av själva dryckesseden. Det är i dess utbredning det försämrade nykterhetstillståndet alltid har sin yttersta grund.

Den nu framlagda propositionen motsvarar enligt vår mening ingalunda dessa riksdagens uttalade önsknings. Flertalet av de förändringar som föreslås gå uppenbarligen ut på en underlättad åtkomst av starka drycker, vilket icke är ägnat att förbättra nykterhetstillståndet och motverka den allmänna sedvänjan att bruka rusdrycker. Det av statsrådet i motiveringen gjorda uttalandet om en successiv avveckling av den privata vinsten på utskänkning av spirituosa och starkare vin går dock i önskvärd riktning, men det är icke åtföljt av något formligt stadgande, och det är icke konsekvent, i det att den privata vinsten på vissa viner, för att ej tala om ölet (vilket ju ej beröres i nu föreliggande proposition), alltjämt bibehålles. Om riksdagen i en blivande skrivelse accepterar statsrådets tankegång, torde likväl vid framtida överlåtelse den riktiga princip som redan är genomförd i utminuterings successivt komma i tillämpning, vadan vi tillstyrka ett uttalande av riksdagen i överensstämmelse med statsrådets ovannämnda direktiv. Vi hälsa även med tillfredsställelse avsikten att lagfästa den hittills i stort sett i praktiken tillämpade åldersgränsen 25 år för inköp av spirituosa utminuteringsvis.

I det betänkande om reformerad rusdryckslagstiftning, som de av Kungl. Maj:t utsedda revisionskommittéerna framlagt, utgjordes den väsentligaste och bästa delen av ett förslag till förbättrad »nykterhetsvård», inneslutande en effektivisering av nykterhetsnämndsinstitutionen, förbättrad alkoholistlagstiftning och anvisning för åtgärder att på ett tidigare stadium än nu är möjligt ingripa mot ett socialt fördärligt och farligt alkoholmissbruk. Denna nykterhetsvårdslagstiftning står i så nära samband med rusdryckslagstiftningsförordningen, både i avseende på systembolagens organisation och i flera andra viktiga avseenden, att det är synnerligen olämpligt att icke riksdagens behandling av vad som beröres i nu föreliggande proposition får ske i samband med nykterhetsvårdslagstiftningen. Med hänsyn härtill, såväl som med hänsyn till den otillfredsställande beskaffenheten av de flesta i propositionen föreslagna förändrade bestämmelserna, nödgas vi, enligt ut-

talad önskan av riksdagens nykterhetsgrupp och i överensstämmelse med en, som vi veta, i landet starkt utbredd folkmening, att yrka avslag på den nu föreliggande kungl. propositionen och hemställa om förnyat och förbättrat förslag till 1938 års riksdag i samband med förslag till förbättrad nykterhetsvård. Vi vilja därjämte erinra därom att i riksdagens begäran om utredning angående vissa andra länders erfarenheter och åtgärder på nykterhetslagstiftningens område och deras verkningar, jämförda med de svenska förhållandena, även ingick en begäran att de i Norge prövade åtgärderna borde närmare undersökas, vilket icke i nämnvärd grad ägt rum. Vid förberedande av det nya förslag vi förvänta till nästa års riksdag bör denna brist fyllas och det norska lokala vetosystemets verkningar undersökas.

I *Danmark* uppgick medelkonsumtionen av spritdrycker år 1913 till 8.3 liter pr individ, en siffra som i samband med den starka höjningen av spirituosa beskattningen sjönk till 2.5 år 1917 och sedan dess hållit sig mellan högst 1.05 och lägst 0.7 pr individ.

I *Norge* utgjorde medelkonsumtionen pr individ av spritdrycker åren före kriget närmare 3 liter (medeltal för åren 1906—1910 var 2.87), men har från och med 1928 hållit sig omkring 2 liter (1928 2.01, 1930 2.29, 1932 1.94 o. s. v.).

I *Storbritannien* var medelkonsumtionen av spritdrycker pr individ och år under perioden 1906—1910 4.17 liter, 1919—1922 2.17 liter och har från och med 1928 varierat mellan högst 1.60 (åren 1923—1927) och 0.95 liter (1932).

I *Sverige* utgjorde medelkonsumtionen av spritdrycker pr individ och år under år

1913	7.02 liter
1920	6.44 »
1922	4.11 »
1927	5.02 »
1935	4.96 »

Det framgår härav att konsumtionen av spritdrycker i Sverige efter kriget visserligen något sjunkit, men med en medelsiffra av omkring 5 liter är den dock flerdubbelt större än den danska och engelska och mer än dubbelt så stor som den norska.

Spritdryckskonsumtionen i Sverige är pr individ räknat den största i Norden. Samtidigt ökas antalet alkoholister år efter år i oroväckande grad. Antalet inskrivna å alkoholistanstalter utgjorde enligt uppgift från socialstyrelsen vid början av året

1933 ett antal av	507
1934 » » »	625
1935 » » »	711
1936 » » »	893
1937 » » »	1,034

Under åren 1917 och 1918, då åtkomstmöjligheterna till spritdrycker voro starkt begränsade, utgjorde motsvarande siffror resp. 184 och 106. Samtidigt sjönko fylleriförseelserna till ett minimum och det allmänna nykterhetstillståndet var högst påtagligt förbättrat, uppenbarligen beroende på svårigheten att åtkomma rusdrycker.

Medan de ovan nämnda länderna genom olika konsumtionssänkande åtgärder lyckats avsevärt nedbringa konsumtionen och motverka dryckesseden (Danmark genom starkt höjd beskattning, Norge genom lokalt veto [vad städerna beträffar på folkomröstningens direkta väg], Storbritannien dels genom hög beskattning, dels genom stark inskränkning av försäljningstider och antalet försäljningsställen), föreslår Kungl. Maj:t hos oss — i ett land, där nykterhetsrörelsen varit och är mera utbredd bland folket än i något annat europeiskt land med undantag av England — en förändrad rusdrycks-lagstiftning, där förändringarna till största delen gå ut på uppluckring av gällande restriktioner och underlättande av åtkomsten till rusdrycker.

Vi kunna icke underlåta att ge uttryck åt den besvikelse som en starkt utbredd folkmening i detta avseende känner och och vårt djupa beklagande av detta resultat av en nioårig väntan på begärda åtgärder för en förbättrad nykterhetslagstiftning. Fördenskull hava vi, såsom förut angivits, sett oss nödsakade att nu vrka avslag på den föreliggande propositionen.

Skulle riksdagen icke nu avslå propositionen utan mot vårt huvudyrkande lägga den till grund för positivt beslut detta år, få vi, vad de föreslagna författningstexterna vidkommer, yrka förändrade bestämmelser i särskilt följande avseenden (vilket dock icke innebär att vi gilla allt som här icke gjorts till föremål för särskild kritik):

1.) Den kommunala självbestämmelserätten må icke borttagas — såsom i propositionen föreslagits — vare sig i avseende på tillstånd i fråga om utminuterings- och utlämningsställen eller i avseende på rätt till utskänkingsveto vid hälsobrunnar, badorter, turistorter m. m. Där befolkningen önskar vara befriad från rusdrycksförsäljning, där bör denna dess lovliga åstundan icke motverkas genom lagstiftningen utan i stället uppmuntras.

2.) Nu gällande förbud mot försändelse av rusdrycker genom postverket må icke upphävas: rikets postanstalter böra icke få göras till utlämningsställen för dryckesvaror.

3.) Den i betraktande av medeltalet för individuella inköp av spirituosa utminuteringsvis onödigt höga maximigränsen 4 liter pr månad bör sänkas. Medeltalet för inköp har länge ganska konstant hållit sig under 2 liter, och rätten att det oaktat inköpa mer än dubbla kvantiteten har visat sig uppmuntra överlåtelse av och rent av handel med motböcker, vilket fullständigt strider mot lagstiftningens både anda och bokstav, men som visat sig ganska svåråtkomligt under nu gällande system. Maximigränsen bör åtminstone ej få överskrida 3 liter.

4.) Då den föreslagna rätten till efterhandsköp av den till inköp medgivna kvantitet, som under månaden icke uttagits, under vissa förhållanden kan befaras ge anledning till hemforsling på en gång av större samlade kvanti-

teter spirituosa med därav lätt uppkommande oordningar, i synnerhet om rätten till sådant efterhandsköp skall utsträckas ända till sex månader, bör sådan rätt åtminstone begränsas till högst tre månader. Då motivet för införande av rätt till efterhandsköp bl. a. varit önskan att undvika s. k. extra tilldelning, förutsattes också att sådan tilldelning försvinner eller åtminstone inskränkes till rena undantagsfall och ej missbrukas på sätt som nu mångenstädes sker.

5.) Det hittills gällande förbudet mot utskänkning i förening med restaurangdans bör icke upphävas; en uppmuntran av detta slags nöjesliv är icke ägnad att motverka dryckessederna och kan över huvud taget icke anses önskvärd. I detta sammanhang må även en erinran göras mot den i strid mot gällande lags både bokstav och anda förekommande praxis, som flerstädes fått tillämpas i avseende på undantagsbestämmelser om rätt att för särskilda tillfällen medgiva utskänkning utöver normalt gällande gränser. Bäst vore utan tvivel, om ingen rätt till undantag förefunnnes, men om detta ej låter sig göra, så bör det åtminstone sörjas för att undantaget blir undantag och ej regel.

6.) Vad angår sammansättningen av bolagsstyrelse synes länsstyrelsen, som ju är oktrojmyndighet, ej böra insätta ledamöter. Revisionen hade föreslagit 2 ledamöter från den av revisionen föreslagna länsnykterhetsnämnden. Här visar sig svårigheten att lösa denna fråga utan samband med nykterhetsvårdslagstiftningen, i det någon länsnykterhetsnämnd nu icke förefinnes. Under sådana förhållanden torde en utväg vara att den i bolagets hemstad befintliga nykterhetsnämnden finge tillsätta en ledamot samt landstinget två, varjämte, såsom i propositionen föreslås, kontrollstyrelsen bör utse en ledamot som tillika är ordförande samt bolagsstämman en ledamot.

7.) I kap. III § 13 mom. 3 bör stadgas förbud mot all utskänkning av rusdrycker å luftfartyg. Något medgivande av sådan utskänkning hade ej heller revisionskommittén föreslagit.

8.) Författningstexten i kap. III § 16 bör ändras därhän att kontrollstyrelsen insättes som fastställande myndighet i stället för länsstyrelsen, och i § 17 likaledes kontrollstyrelsen bestämmes som den myndighet, hos vilken klagan i överlåtelseärenden må anföras.

9.) Den bestämmelse, som ingår i nuvarande förordning därom att ecklesiastik ämbets- eller tjänsteman, kyrkobetjänt eller i allmän tjänst anställd lärare ej må erhålla tillstånd till försäljning av rusdrycker, bör icke — såsom i propositionen föreslagits — utgå. Bestämmelsen torde visserligen i praktiken ha mindre betydelse, då väl sällan sådan person torde ifrågasättas eller vilja ifrågakomma, men borttagandet av densamma ur författningen verkar dock stötande, och förhållanden kunna tänkas, då det är önskvärdt att den finnes. (Kap. I § 5 mom. 2.)

På sid. 112—113 förekomma vissa uttalanden av departementschefen, vilka synas avsedda som direktiv för tillämpningen av förordningen i vissa delar, bl. a. i fråga om prövning av inköpsrättens bibehållande eller indrag-

ning för vissa personer som omnämnas i kap. IV § 3. De uttalanden som departementschefen där gjort angående vikten av att vissa föreskrifter icke i första hand skola anses som stadganden »varigenom allmänheten i större eller mindre omfattning betages möjligheten att efter gottfinnande inköpa rusdrycker» ävensom varningen för att »använda generella avstängningsbestämmelser såsom ett medel för indrivning av skatt» synas oss icke böra av riksdagen lämnas utan erinran.

Vi hemställa slutligen till det utskott, som kommer att behandla propositionen och därav föranledda motioner, att i vederbörlig författningstext utforma de yrkanden, som här gjorts i avseende på vissa punkter, därest ny författning i år skall beslutas.

Under hänvisning till vad sålunda anförts, få vi hemställa,

1. att Kungl. Maj:ts proposition 242 måtte avslås och ny proposition avlåtas till 1938 års riksdag.

Alternativt hemställes, därest yrkandet om avslag ej bifalles, att riksdagen måtte besluta sådana ändringar i vissa punkter, som här ovan föreslagits.

2. Därjämte yrkas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om förslag till 1938 års riksdag om lag angående förbättrad nykterhetsvård i huvudsaklig överensstämmelse med Rusdryckslagstiftningsrevisionens 1934 avgivna förslag i detta avseende.

Stockholm den 6 april 1937.

J. Bergman.

Joh. Larsson.

John Björck.

